

Bruxelles, den 19.1.2018
COM(2018) 6 final

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG**

**om medlemsstaternes gennemførelse af Rådets direktiv 2006/117/Euratom om
overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart
brændsel
Anden rapport**

{SWD(2018) 4 final}

Indhold

1.	Indledning	2
1.1.	Retsgrundlag	4
1.2.	Generelle principper for overvågning af og kontrol med overførsel	6
2.	Gennemførelse af de almindelige bestemmelser	7
2.1.	Gennemførelse af direktivet	7
2.2.	Standarddokument til overvågning af og kontrol med overførsel	7
2.3.	Kompetente myndigheder	8
3.	Bemærkninger og tendenser inden for overførsel af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald	8
3.1.	Samlede overførsler	9
3.2.	Import til, eksport fra eller transit gennem Fællesskabet	10
3.3.	Opfølgning på Kommissionens første rapport	11
4.	Konklusioner	12

1. INDLEDNING

I Rådets direktiv 2006/117/Euratom¹ opstilles en fællesskabsordning for overvågning af og kontrol med grænseoverskridende overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel, så befolkningen sikres en fyldestgørende beskyttelse. Direktivet sikrer, at de berørte medlemsstater informeres om overførsler af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel til eller via deres område og forpligter dem til enten at give deres samtykke til eller begrundede afslag på overførslerne. Direktivet supplerer Rådets direktiv 2011/70/Euratom², hvor der er fokus på strategien og ansvaret for håndtering af radioaktivt affald og brugt brændsel på langt sigt.

Dette er den anden rapport fra Kommissionen om gennemførelse af Rådets direktiv 2006/117/Euratom, der giver et overblik over de pågældende overførsler og tilknyttede aspekter. Den indeholder supplerende oplysninger til Kommissionens rapport om gennemførelse af Rådets direktiv 2011/70/Euratom³.

Alle EU-medlemsstaterne producerer radioaktivt affald, der genereres fra forskellige anlæg (f.eks. atomkraftværker og forskningsreaktorer) og aktiviteter såsom anvendelser af radioisotoper inden for medicin, industri, landbrug, forskning og uddannelse. Radioaktivt affald er defineret som luftformigt, flydende eller fast radioaktivt materiale, som oprindelseslandet, bestemmelseslandet eller en fysisk eller juridisk person, hvis afgørelse accepteres af disse lande, ikke finder yderligere anvendelse for, og som i sin egenskab af radioaktivt affald kontrolleres af en tilsynsmyndighed efter oprindelses- og bestemmelseslandenes love og bestemmelser.

Driften af atomreaktorer og forskningsreaktorer frembringer desuden også brugt brændsel. Brugt brændsel er defineret som nukleart brændsel, som er blevet bestrålet i en reaktorkerne og permanent fjernet fra den. Brugt brændsel kan enten betragtes som en anvendelig ressource, der kan oparbejdes, eller være bestemt til endelig deponering uden nogen påtænkt fornyet anvendelse og behandles som radioaktivt affald.

Frembragt brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald oplagres forud for en eventuel bearbejdning, oparbejdning og deponering. Brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald transporteres primært ad vej, med jernbane eller ad søvejen og i

¹ Rådets direktiv 2006/117/Euratom af 20. november 2006 om overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel (EUT L 337 af 5.12.2006, s. 21).

² Rådets direktiv 2011/70/Euratom af 19. juli 2011 om fastsættelse af en fællesskabsramme for ansvarlig og sikker håndtering af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald (EUT L 199 af 2.8.2011, s. 48).

³ Rapport fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om forløbet af gennemførelsen af Rådets direktiv 2011/70/Euratom og en opgørelse over radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel på Fællesskabets område og fremtidsudsigterne (COM/2017/0236 final af 15.5.2017).

begrænsede tilfælde pr. fly fra de anlæg, hvor disse materialer er blevet frembragt og håndteret.

Import, eksport og transit af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel gennem medlemsstat(er) er fast praksis i EU. Flytning af dette materiale, også benævnt overførsel, finder sted i de fleste medlemsstater, uanset omfanget af deres atomprogrammer.

På nuværende tidspunkt har 16 medlemsstater⁴ atomreaktorer på deres område, og atomreaktorerne er i drift i 14 medlemsstater. Derudover har 20 medlemsstater⁵ drevet eller driver fortsat forskningsreaktorer i EU. Nogle af medlemsstaterne overfører brugt nukleart brændsel til oparbejdning i EU eller tredjelande. De fleste medlemsstater med forskningsreaktorer agter at sende brugt brændsel tilbage til leverandøren (USA eller Den Russiske Føderation) inden 2020, selv om den langsigtede håndtering af brugt brændsel (f.eks. deponering) for en lang række uddannelses- og forskningsreaktorer endnu ikke er blevet fastlagt. Radioaktivt affald er også blevet overført inden for og uden for EU, i mange tilfælde med henblik på minimering af radioaktivt affald gennem bearbejdning (f.eks. smeltning, forbrænding) inden oplagring og/eller deponering.

I henhold til artikel 20, stk. 1, i Rådets direktiv 2006/117/Euratom skal medlemsstaterne pr. 25. december 2011 og derefter hvert tredje år fremsende deres rapporter om gennemførelsen af direktivet til Kommissionen. Fristen for fremsendelse af den anden rapport var således den 25. december 2014.

Alle medlemsstater har fremsendt deres anden nationale rapport om overførsel af radioaktivt affald eller brugt nukleart brændsel på deres område for perioden 2012-2014, og Kroatien rapporterede for første gang⁶. I denne anden rapporteringsrunde var der betydelige forsinkelser, da blot tre medlemsstater fremsendte rapporten rettidigt⁷ (de øvrige medlemsstater fremsendte deres rapporter med forskellige forsinkelser⁸).

Kommissionen har på grundlag af de nationale rapporter og efter høring af det rådgivende udvalg⁹ og udvalgets udtalelse udarbejdet denne rapport til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg i overensstemmelse med direktivets artikel 20, stk. 2. Den er baseret på alle

⁴ Belgien, Bulgarien, Det Forenede Kongerige, Finland, Frankrig, Nederlandene, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland og Ungarn (Italien og Litauen har lukket kraftreaktorer).

⁵ Belgien, Bulgarien, Danmark, Det Forenede Kongerige, Finland, Frankrig, Grækenland, Italien, Letland, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig.

⁶ Kroatien tiltrådte EU den 1. juli 2013.

⁷ Danmark, Litauen og Rumænien.

⁸ Inden for 6 måneder: Bulgarien, Det Forenede Kongerige, Estland, Finland, Grækenland, Letland, Luxembourg, Polen, Portugal, Slovakiet, Slovenien, Sverige og Tjekkiet, inden for 6-12 måneder: Belgien, Cypern, Frankrig, Irland, Kroatien, Malta, Nederlandene, Spanien, Tyskland, Ungarn og Østrig, mere end 1 år efter fristen: Italien.

⁹ Det rådgivende udvalg blev oprettet i 2007 i henhold til direktivets artikel 21.

medlemsstaternes meddelelser og følger op på Kommissionens første rapport for perioden 2008-2011, der blev offentliggjort i 2013¹⁰.

Formålet med rapporteringen er at give et overblik over overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald i Fællesskabet, de seneste tendenser og udfordringer inden for import, eksport og transit af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald, rapporterede afslag og mislykkede overførsler samt foreslåede foranstaltninger.

Mere detaljerede oplysninger om medlemsstaternes gennemførelse af direktivet findes i Kommissionens arbejdsdokument SWD(2018)4. I denne rapportes konklusion fremhæves områder, der kræver yderligere opmærksomhed.

1.1. Retsgrundlag

Sikker og ansvarlig håndtering af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald, herunder sikker transport af disse materialer på og uden for medlemsstaternes område, er et lovkrav. Dette krav udspringer af både international ret og EU-retten.

På internationalt plan er den vigtigste reference på dette område den fælles konvention om sikker håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald ("den fælles konvention")¹¹. Den fælles konvention pålægger bl.a. de kontraherende parter sikkerhedsmæssige forpligtelser i forbindelse med grænseoverskridende flytning (import, eksport og transit) af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. I henhold til konventionens artikel 27 skal kontraherende parter, som foretager en grænseoverskridende flytning, træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at flytningen sker i overensstemmelse med konventionens og andre bindende internationale aftalers bestemmelser. Siden Kommissionens første rapport om gennemførelse af direktiv 2006/117/Euratom er Malta blevet kontraherende part i den fælles konvention, således at alle EU's 28 medlemsstater nu er kontraherende parter i denne konvention¹², hvilket vidner om medlemsstaternes vilje til at sikre et højt sikkerhedsniveau inden for brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald — fra frembringelse til deponering.

På EU-plan blev Rådets direktiv 96/29/Euratom om grundlæggende sikkerhedsnormer revideret i 2013 efter Kommissionens første rapport om gennemførelsen af direktiv 2006/117/Euratom. Direktivets overordnede mål er fortsat at styrke beskyttelsen mod de

¹⁰ Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om medlemsstaternes gennemførelse af Rådets Direktiv 2006/117/Euratom om overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel (COM(2013) 240 final af 25.4.2013) og SWD(2013) 150 final.

¹¹ Denne fælles konvention trådte i kraft den 18. juni 2001. Konventionen finder anvendelse på brugt brændsel og radioaktivt affald fra civile atomreaktorer og anvendelser og brugt brændsel og radioaktivt affald fra militær- eller forsvarsprogrammer, hvis dette materiale permanent overføres til civile programmer og behandles inden for dem, eller når det af den pågældende kontraherende part erklæres for brugt nukleart brændsel eller radioaktivt affald i konventionens forstand. Konventionen gælder også for planlagt og kontrolleret afgivelse til omgivelserne af flydende eller luftformigt radioaktivt materiale fra kontrollerede nukleare anlæg.

¹² Pr. 26. september 2016 er der 73 kontraherende parter i konventionen (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

farer, som er forbundet med udsættelse for ioniserende stråling, herunder under transport af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. Det reviderede direktiv 96/29/Euratom (det nye direktiv 2013/59/Euratom¹³) ophæver og samler bestemmelserne i fem EU-direktiver, herunder direktiv 2003/122/Euratom, for så vidt angår højaktive lukkede strålekilder¹⁴, i en enkelt retsakt. I det nye direktiv, som skal være gennemført af medlemsstaterne senest den 6. februar 2018, opstilles desuden harmoniserede frigivelseskriterier og generelle niveauer for frigivelse af materiale fra myndighedskontrol. Med hensyn til naturligt forekommende radioaktivt materiale (NORM) er anvendelsesområdet for direktiv 2013/59/Euratom blevet udvidet til at omfatte menneskelige aktiviteter, der involverer tilstedeværelsen af naturlige strålekilder, herunder forarbejdning af materialer med naturligt forekommende radionuklider (NORM). I henhold til direktivet bør beskyttelse mod naturlige strålekilder indarbejdes fuldt ud i de overordnede krav og ikke behandles i et særskilt afsnit. Især bør industrier, som forarbejder materialer, der indeholder naturligt forekommende radionuklider, som skal underkastes myndighedskontrol, behandles inden for det samme regelsæt som andre praksisser¹⁵. I henhold til direktivet (artikel 23) skal medlemsstaterne identificere kategorier eller typer af praksis, der omfatter NORM, og som fører til bestråling af arbejdstagere eller enkeltpersoner i befolkningen, som der ikke kan ses bort fra med hensyn til strålebeskyttelse. Der er opstillet en liste over industrielle sektorer, der indebærer NORM, som skal tages i betragtning i identifikationsprocessen ud over industrien for udvinding og oparbejdning af uran, i bilag VI til direktiv 2013/59/Euratom. Hvis en medlemsstat erklærer NORM-affald som radioaktivt affald, bør overførslen af affaldet rapporteres i henhold til artikel 20 i direktiv 2006/117/Euratom.

Inden for rammerne af denne omfattende EU-ramme for nuklear sikkerhed og strålingsbeskyttelse er der i direktiv 2006/117/Euratom specifikt fokus opnåelse af myndighedernes tilladelse og proceduremæssige aspekter af grænseoverskridende overførsler af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel, der stammer fra civile anlæg og aktiviteter. Direktivet finder anvendelse i følgende tilfælde:

- Oprindelseslandet, bestemmelseslandet eller et transitland for brugt nukleart brændsel eller radioaktivt affald er en EU-medlemsstat.
- Mængderne og koncentrationen af brugt nukleart brændsel eller radioaktivt affald til overførsel (benævnt "forsendelse") overskrider niveauerne i artikel 3,

¹³ Rådets direktiv 2013/59/Euratom af 5. december 2013 om fastlæggelse af grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse mod de farer, som er forbundet med udsættelse for ioniserende stråling og om ophævelse af direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom og 2003/122/Euratom (EUT L 13 af 17.1.2014, s. 1).

¹⁴ Rådets direktiv 2003/122/Euratom af 22. december 2003 om kontrol med lukkede højaktive strålekilder og ukontrollerede strålekilder (EUT L 346 af 31.12.2003, s. 57).

¹⁵ I artikel 4, nr. 65, defineres "praksis" som følger: "*enhver menneskelig aktivitet, der kan øge personers udsættelse for bestråling fra en strålekilde, og som håndteres som en planlagt bestrålingssituation.*"

stk. 2, litra a) og b), i direktiv 96/29/Euratom¹⁶, som for nylig blev erstattet af Rådets direktiv 2013/59/Euratom.

1.2. Generelle principper for overvågning af og kontrol med overførsel

I henhold til direktiv 2011/70/Euratom bør hver medlemsstat forblive fuldt ud ansvarlig for sit valg af strategi for håndtering af radioaktivt affald og brugt brændsel, der er underlagt dens jurisdiktion, hvilket kan omfatte eksport af brugt brændsel og radioaktivt affald eller import af sådanne materialer (f.eks. til bearbejdning eller oparbejdning) på dens område.

I henhold til artikel 17, stk. 1, i direktiv 2006/117/Euratom skal medlemsstaterne anvende et standarddokument til overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel. Ved overførsel af sådanne materialer til tredjelande skal medlemsstaterne også anvende kriterierne for overførsel i artikel 16, stk. 2, i direktivet og i Kommissionens henstilling¹⁷.

Kan en overførsel ikke fuldføres, eller er betingelserne for en overførsel ikke opfyldt i overensstemmelse med dette direktiv, sikrer de kompetente myndigheder i oprindelsesmedlemsstaten, at indehaveren af det radioaktive affald eller det brugte brændsel tager dette tilbage, medmindre der kan findes en anden sikker løsning. De kompetente myndigheder sikrer endvidere, at den person, der er ansvarlig for overførslen, iværksætter afhjælpende foranstaltninger om nødvendigt. I disse tilfælde hæfter indehaveren¹⁸ for de omkostninger, der opstår i tilfælde, hvor overførslen ikke kan eller ikke må fuldføres (direktivets artikel 12).

Ethvert afslag på tilladelse til overførsel af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald i) bør begrundes ud fra de kriterier, der er fastsat i direktivet, ii) bør ikke være vilkårligt, og iii) bør begrundes ud fra relevante nationale bestemmelser, fællesskabsbestemmelser eller internationale bestemmelser. Medlemsstaternes afgørelser om eksport eller afslag skal være i overensstemmelse med de bestemmelser, der er fastsat i den fælles konvention og i direktivets artikel 16, som forbyder eksport af radioaktivt affald eller brugt nukleart brændsel til et bestemmelsessted syd for 60° sydlig bredde, til lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet eller til et tredjeland, som ikke har ressourcerne til at håndtere det radioaktive affald eller det brugte brændsel sikkert.

¹⁶ Rådets direktiv 96/29/Euratom af 13. maj 1996 om fastsættelse af grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling (EFT L 159 af 29.6.1996, s. 114).

¹⁷ Kommissionens henstilling af 4. december 2008 om kriterier for eksport af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel til tredjelande (meddelt under nummer K(2008) 7570) (2008/956/Euratom).

¹⁸ "Indehaver": en fysisk eller juridisk person, der inden overførslen af radioaktivt affald eller brugt brændsel er ansvarlig for sådant materiale i henhold til national lovgivning, og som planlægger at foretage overførsel til en modtager.

Ud over rapporteringen til Kommissionen hvert tredje år (jf. artikel 20, stk. 1, i direktiv 2006/117/Euratom) skal medlemsstaterne:

- hvert år underrette Kommissionen og det rådgivende udvalg om ikke-godkendte overførsler til et tredjeland, som ikke har den administrative eller tekniske kapacitet eller den forvaltningsmæssige struktur til at håndtere det radioaktive affald og/eller brugte brændsel sikkert (direktivets artikel 16, stk. 1, litra c))
- tilsende Kommissionen kontaktoplysningerne for de(n) kompetente myndighed(er) og alle de oplysninger, der er nødvendige for hurtig kommunikation (direktivets artikel 18).

2. GENNEMFØRELSE AF DE ALMINDELIGE BESTEMMELSER

2.1. Gennemførelse af direktivet

I rapporteringsperioden 2012-2014 tiltrådte Kroatien EU (1. juli 2013) og gennemførte direktivet.

Gennemførelsen af dette direktiv anses derfor for at være fuldført i alle 28 medlemsstater.

2.2. Standarddokument til overvågning af og kontrol med overførsel

Standarddokumentet (som omhandlet i Kommissionens beslutning i 2008¹⁹ og ændret i 2011) omfatter formularer vedrørende:

- ansøgning om tilladelse til overførsel af brugt nukleart brændsel eller radioaktivt affald
- bekræftelse på modtagelse af ansøgningen – anmodning om manglende oplysninger om brugt brændsel og radioaktivt affald
- afslag på eller samtykke til overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel fra de kompetente myndigheder
- beskrivelse af forsendelsen af radioaktivt affald og liste over kolli
- bekræftelse på modtagelse af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald
- tilladelse til overførsel af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald.

Nogle medlemsstater er kommet med forslag til yderligere forbedring af standarddokumentet. Det blev f.eks. foreslået at præcisere de forklarende

¹⁹ Kommissionens beslutning af 5. marts 2008 om det i Rådets direktiv 2006/117/Euratom omhandlede standardledsagedokument til overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel (meddelt under nummer K(2008) 793) (2008/312/EURATOM), (EUT L 107 af 17.4.2008, s. 32).

bemærkninger og tilføje et særligt afsnit i standarddokumentet, der gør det muligt at krydshenvisning til tidligere tilladelse/samtykke, når ansøgningen om overførsel er knyttet til tilbagesendelse af restprodukter fra denne tidligere forsendelse. Dette vil lette overvågningen og sikre et revisionsspor mellem udgående overførsler til bearbejdning eller oparbejdning og overførsler af affald og biprodukter heraf. Derudover blev behovet for større sammenhæng mellem de oplysninger, der kræves i del B-1 "Ansøgning om tilladelse til overførsel af brugt nukleart brændsel", som ikke omfatter graden af radioaktivitet i brugt nukleart brændsel, og oplysningerne i del B-5 "Beskrivelse af forsendelse af brugt nukleart brændsel og liste over kolli " (hvor der ikke anmodes om disse oplysninger) i standarddokumentet fremhævet.

Det rådgivende udvalg vil følge op på disse forslag.

2.3. Kompetente myndigheder

Siden juli 2017 har alle medlemsstater givet Kommissionen ajourførte oplysninger om deres kompetente myndigheder som defineret artikel 5, stk. 13, i direktivet²⁰, der præsenteres i Kommissionens arbejdsdokument SWD(2018)4.

I overensstemmelse med kravene i artikel 19 i direktiv 2006/117/Euratom og henstillingen²¹ vedrørende et sikkert og effektivt system for fremsendelse af de dokumenter og oplysninger, der vedrører bestemmelserne i direktivet, er der adgang til den ajourførte liste over kompetente myndigheder i medlemsstaterne på Kommissionens websted: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials>.

3. BEMÆRKNINGER OG TENDENSER INDEN FOR OVERFØRSEL AF BRUGT NUKLEART BRÆNDESEL OG RADIOAKTIVT AFFALD

For perioden 2012-2014 har de fleste medlemsstater rapporteret om overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald på deres område ved brug af en ikkebindende model med oplysninger om i) gennemførelsen af direktivet og ii) import, eksport og transit af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel.

Generelt blev der konstateret forskelle med hensyn til rapporteringsformatet, detaljeringsgraden og kvaliteten af de oplysninger, som medlemsstaterne fremlagde i deres rapporter til Kommissionen. Eksempler:

- Den terminologi, der blev anvendt i medlemsstaternes rapporter vedrørende overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald var ikke altid i overensstemmelse med den terminologi, der er fastsat i direktivet og i

²⁰ I artikel 5, stk. 13, i direktiv 2006/117/Euratom defineres "kompetente myndigheder" som "myndigheder, som i henhold til oprindelseslandets, transitlandets eller bestemmelseslandets respektive love eller andre retsforordninger er bemyndiget til at gennemføre overvågnings- og kontrolordningen for overførsel af radioaktivt affald eller brugt brændsel".

²¹ Kommissionens henstilling af 7. juli 2009 vedrørende et sikkert og effektivt system for fremsendelse af de dokumenter og oplysninger, der vedrører bestemmelserne i Rådets direktiv 2006/117/Euratom (EUT L 177 af 8.7.2009, s. 5).

beslutning 2008/312/Euratom (f.eks. import til, eksport fra eller transit gennem Fællesskabet samt tilladelse og samtykke).

- Oplysningerne i medlemsstaternes rapporter omfattede ligeledes heller ikke altid nærmere oplysninger om overførslerne, og der blev heller ikke altid skelnet mellem overførsler af brugt nukleart brændsel og overførsler af radioaktivt affald.
- To rapporter fra medlemsstater, der tegnede sig for 48 % af de samlede tilladelser til overførsel af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald, blev i et vist omfang kun fremlagt som sammendrag uden tilstrækkelige oplysninger om overførslerne som krævet i rapporteringsmodellen.
- Der var uoverensstemmelser i de nationale rapporter fra nogle medlemsstater vedrørende tilladelser til overførsler.

I forbindelse med denne anden rapport er Kommissionen ikke blevet informeret om genoverførsel i forbindelse med ikke-godkendte overførsler og uanmeldt radioaktivt affald (jf. artikel 4), ikke-fuldførte overførsler (artikel 12) eller forbud mod eksport, som falder ind under bestemmelserne i direktivets artikel 16, stk. 1, litra c). Der var kun to afslag på tilladelse i forbindelse med forurenede metalkrot og i et enkelt tilfælde ufuldstændige oplysninger om overførsel. De berørte medlemsstater fandt en løsning på alle afslagene.

Yderligere oplysninger om medlemsstaternes overførsler findes i Kommissionens vedlagte arbejdsdokument SWD (2018)4.

3.1. Samlede overførsler

I direktiv 2006/117/Euratom fastsættes en ramme for overførsler af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel mellem medlemsstater, som kun må finde sted, hvis alle de involverede medlemsstaters kompetente myndigheder på et informeret grundlag har meddelt deres forhåndssamtykke (herunder transitmedlemsstaterne).

For perioden 2012-2014 har 20 medlemsstater rapporteret om godkendte overførsler inden for direktivets anvendelsesområde. Medlemsstaterne har rapporteret, at der blev givet 400 godkendelser²², dvs. 192 tilladelser fra oprindelsesmedlemsstater og 208 samtykker²³ til overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. Fem²⁴ ud af de 20 rapporterende medlemsstater tegner sig for 74 % af alle de 192 rapporterede tilladelser for perioden 2012-2014.

²² Selv om direktivet ikke definerer begrebet "godkendelse" og klart kun henviser til "tilladelse" fra oprindelsesmedlemsstaten, "samtykke" og "afslag" fra transit- og bestemmelsesmedlemsstaterne, skelnes der i de nationale rapporter fra medlemsstaterne ikke altid mellem tilladelser og samtykker. I denne rapport fra Kommissionen omfatter begrebet "godkendelse" således både "tilladelser" og "samtykker".

²³ I henhold til artikel 9 meddeler de kompetente myndigheder i alle de berørte medlemsstater senest to måneder efter bekræftelsen på modtagelsen de kompetente myndigheder i oprindelsesmedlemsstaten deres samtykke eller de betingelser, de finder nødvendige for at meddele samtykke, eller deres afslag på ansøgningen.

²⁴ Belgien, Det Forenede Kongerige, Frankrig, Sverige og Tyskland.

Derudover vedrører 81 % (157) af alle udstedte tilladelser overførsel af radioaktivt affald, 17 % (32) overførsel af brugt nukleart brændsel og 2 % overførsel af materialer, bortset fra radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel. I den foregående rapporteringsperiode vedrørte 74 % tilladelser til overførsel af radioaktivt affald og de resterende 26 % overførsel af brugt nukleart brændsel.

Kommissionen bemærker, at det samlede antal tilladelser er steget (15 %) sammenholdt med den foregående rapporteringsperiode (2008-2011), hvor 14 medlemsstater udstedte 161 tilladelser inden for direktivets anvendelsesområde.

3.2. Import til, eksport fra eller transit gennem Fællesskabet

I rapporteringsperioden 2012-2014 fandt størstedelen af overførslerne af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald sted mellem medlemsstaterne, og kun omkring 17 % af alle grænseoverskridende overførsler var import til og eksport fra Fællesskabet.

11 medlemsstater²⁵ rapporterede navnlig 30 tilladelser til eksport af enten radioaktivt affald eller brugt nukleart brændsel til tredjelande – Rusland (47 %), USA (30 %), Schweiz og Japan (hver 10 %) og Norge (3 %).

20 af 30 de tilladelser til eksport fra Fællesskabet (dvs. 67 %) vedrørte overførsel af brugt nukleart brændsel. Alle på nær én af disse udførsler af brugt nukleart brændsel blev eksporteret til oparbejdning, og der blev rapporteret en enkelt udførsel af brugt nukleart brændsel til forskningsaktiviteter.

I den foregående rapporteringsperiode (2008-2011) blev 29 tilladelser til eksport udstedt af ni medlemsstater, og 59 % af tilladelserne til eksport fra Fællesskabet vedrørte eksport af brugt nukleart brændsel, hvilket viser, at et stigende antal medlemsstater eksporterer brugt nukleart brændsel og/eller radioaktivt affald. Selv om der er en svag stigning i antallet af tilladelser til eksport af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald generelt, bemærker Kommissionen, at der har været et generelt fald i antallet af tilladelser til eksport af brugt nukleart brændsel siden 2011.

Eksport af radioaktivt affald med henblik på tilbagesendelse til og behandling i tredjelande blev rapporteret af fem medlemsstater, som har udstedt i alt ni tilladelser til eksport fra Fællesskabet.

Tre medlemsstater (Frankrig, Det Forenede Kongerige og Sverige) har rapporteret om import af radioaktivt affald/brugt nukleart brændsel, men der blev ikke rapporteret transit af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald gennem Fællesskabet for denne periode.

²⁵ Bulgarien, Det Forenede Kongerige, Frankrig, Italien, Polen, Rumænien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig.

3.3. Opfølgning på Kommissionens første rapport

I forbindelse med medlemsstaternes første rapportering om gennemførelsen af direktiv 2006/117/Euratom blev der identificeret to spørgsmål, der kræver særlig opmærksomhed, hvilket er nærmere beskrevet i Kommissionens rapport COM(2013) 240 final.

- Det blev bemærket, at **harmoniseringen af frigivelsesniveauer** for radioaktivt affald i EU ikke kunne medføre, at materialer, der indeholdt radioaktive stoffer, blev frigivet i én medlemsstat, mens de stadig ville kunne betragtes som radioaktivt affald i en anden medlemsstat.

Medlemsstaterne skal gennemføre direktiv 2013/59/Euratom om grundlæggende sikkerhedsnormer senest i februar 2018, og det forventes derfor, at de generelle frigivelseskriterier og de harmoniserede **generelle frigivelsesværdier** i medlemsstaterne vil blive mere harmoniserede. Det er vigtigt at bemærke, at medlemsstaterne imidlertid har mulighed for at fastlægge særlige frigivelsesniveauer i overensstemmelse med de frigivelseskriterier, der er fastsat i dette direktiv.

- Grænseoverskridende overførsler af **NORM**-affald, som ikke stammer fra tilladt "praksis" som defineret i direktiv 96/29/Euratom, er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 2006/117/Euratom²⁶ og direktiv 2006/21/EF²⁷ om håndtering af affald fra udvindingsindustrien.

Anvendelsesområdet for direktiv 2013/59/Euratom er blevet udvidet til at omfatte alle menneskelige aktiviteter, der involverer tilstedeværelsen af naturlige strålekilder, herunder forarbejdning af materialer med naturligt forekommende radionuklider (NORM). Fra et juridisk synspunkt henhører alt NORM-affald, som skal underkastes myndighedskontrol og klassificeres som radioaktivt affald²⁸, derfor under anvendelsesområdet for direktiv 2006/117/Euratom.

Kommissionen iværksatte en undersøgelse i 2016²⁹ for at sikre en gnidningsløs gennemførelse af både direktiv 2006/117/Euratom og direktiv 2013/59/Euratom og behandle ovennævnte spørgsmål. Undersøgelsen har til formål at gennemgå medlemsstaternes nuværende praksis for anvendelse af frigivelsesniveauer og overførsel af radioaktivt affald, der indeholder naturligt forekommende radioaktivt materiale, som kan give en bedre forståelse af medlemsstaternes praksis, udfordringer og gode eksempler på overførsler af dette materiale inden for rammerne af EU's nye

²⁶ Se artikel 1, stk. 5, i direktiv 2006/117/Euratom.

²⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/21/EF af 15. marts 2006 om håndtering af affald fra udvindingsindustrien og om ændring af direktiv 2004/35/EF (EUT L 102 af 11.4.2006, s. 15).

²⁸ "Radioaktivt affald": luftformigt, flydende eller fast radioaktivt materiale, som oprindelseslandet, bestemmelseslandet eller en fysisk eller juridisk person, hvis afgørelse accepteres af disse lande, ikke finder yderligere anvendelse for, og som i sin egenskab af radioaktivt affald kontrolleres af en tilsynsmyndighed efter oprindelses- og bestemmelseslandenes love og bestemmelser (artikel 5, stk. 1, i direktiv 2006/117/Euratom).

²⁹ Gennemgang af den nuværende situation vedrørende transport af radioaktivt materiale i EU-medlemsstaterne.

retlige ramme samt at undersøge behovet for EU-lovgivning og/eller -initiativer på dette område.

4. KONKLUSIONER

Den gældende retlige ramme i EU, der omfatter direktiv 2006/117/Euratom, det nye direktiv 2013/59/Euratom og direktiv 2011/70/Euratom, udgør et omfattende retsgrundlag, der skal sikre beskyttelsen af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling, herunder i forbindelse med overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald.

Medlemsstaterne har rapporteret om overførsler inden for de nationale rammer for overvågning af og kontrol med overførsel af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. I henhold til disse rammebestemmelser må grænseoverskridende overførsler af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel kun finde sted, hvis alle de involverede medlemsstaters kompetente myndigheder på et informeret grundlag har meddelt deres forhåndssamtykke, og hvis standarddokumentet for import til, eksport fra eller transit gennem Fællesskabet anvendes.

I den nuværende rapporteringsperiode har ingen medlemsstater rapporteret om ikke-fuldførte overførsler, der omfatter grænseoverskridende overførsler af radioaktivt affald eller brugt nukleart brændsel. Der blev rapporteret to afslag begrundet i, at radioaktivt materiale ikke var blevet anmeldt som radioaktivt affald, og at oplysningerne var utilstrækkelige, men disse problemer blev løst af de pågældende medlemsstater.

De fleste af medlemsstaternes nationale rapporter for denne periode blev forelagt med forsinkelser, og der blev konstateret forskelle med hensyn til oplysningernes detaljeringsgrad og forskellige tilgange til rapporteringen af overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald.

Kommissionen vil tage behørigt hensyn til de resultater, der er præsenteret i denne rapport, og indlede overvejelser eller træffe de nødvendige foranstaltninger for at:

- forbedre standarddokumentet til overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel, der er omhandlet i Rådets direktiv 2006/117/Euratom, på baggrund af tilbagemeldingerne fra medlemsstaterne og henstillingerne fra det rådgivende udvalg
- yde støtte til medlemsstaterne for at harmonisere medlemsstaternes rapportering af overførsler af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald (direktivets artikel 20), hvilket i sidste ende også vil sikre, at Kommissionens fremtidige rapporter til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg bliver mere konsekvente og detaljerede.

Kommissionen vil desuden træffe passende foranstaltninger på grundlag af resultaterne af den igangværende undersøgelse af gennemgangen af den nuværende situation vedrørende transport af radioaktivt materiale i EU-medlemsstaterne. Undersøgelsen omfatter overførsel af affald, der indeholder naturligt forekommende radionuklider, og anvendelse af frigivelsesniveauer og har til formål at identificere nødvendige specifikke foranstaltninger til forbedring af transporten på EU-plan og på nationalt plan, styrke gennemsigtigheden og øge offentlighedens tillid.

Kommissionen vil følge gennemførelsen af direktivet og de identificerede foranstaltninger nøje for at sikre en rettidig rapportering for den kommende rapporteringsperiode 2015-2017 (fristen for fremsendelse af medlemsstaternes rapporter er den 25. december 2017) i tæt samarbejde med EU-medlemsstaterne.